

А. Л. Дубравец (УО «ГТУ им. Ф. Скорины»)

Навук. кір. А. Р. Яшчанка,

канд. гіст. навук, дацэнт

ЖАРТЫ, ЯКІЯ ДАТЫЧАЦА ЎЗАЕМААДНОСІН ЦЕШЧЫ, ЦЕСЦЯ З ЗЯЦЕМ ПАД ЧАС БЕЛАРУСКАГА ВЯСЕЛЛЯ (ПА МАТЭРЫЯЛАХ ЭТНАГРАФІЧНАГА ДАСЛЕДАВАННЯ Ў ЛЕЛЬЧЫЦКІМ РАЁНЕ)

Сямейная абраднасць ахоплівае важнейшыя вехі жыцця чалавека, суправаджаецца рознага роду абрадамі і звычаямі. Вясельная абраднасць, як значны кампанент сямейнай абраднасці суправаджаецца разнастайнымі жартамі. Зяцем у народзе называюць мужа дачкі, сястры, залоўкі. Цешча, у сваю чаргу, – ёсць маці нявесты, а цесць – бацька.

Узаемаадносіны зяця і бацькоў маладой, пад час беларускага вяселля, маюць жартоўны аспект. Сёння ў пачатку XXI ст. гэтыя ўзаемаадносіны захоўваюцца і складаюць цэлы пласт жартоўнага матэрыялу, з гэтай прычыны, цікава выявіць, якім чынам яны звязаны з беларускай традыцыйнай культурай, бо яны злучаюць людзей у адну сваяцкую лінію, і як яны бытуюць у наш час.

Мэтай праведзенага палявога этнаграфічнага даследавання стала характарыстыка сучасных жартаў на конт узаемаадносін цешчы і цесця з зяцем пад час вяселля ў в. Глушкавічы Лельчыцкага раёна. Для дасягнення гэтай мэты было апытана 12 чалавек, якія з'яўляюцца карэннымі жыхарамі вёскі.

Жарты, якія бытавалі і бытуюць на конт узаемаадносін названых сваякоў, рознабаковыя, гэта і жарты ўласна, а таксама анекдоты, жартоўныя выказванні, жартоўныя песні, прыказі і прымаўкі жартоўнага характару – якія захоўваюцца і зараз, але ў рознай ступені.

На кожным этапе вяселля жарты маюць сваю спецыфіку. Напрыклад, па прыездзе дружыны жаніха па маладу, жарты змяшчаюцца ў загадках пра будучую цешчу («Колькі цешчы зараз лет, столькі дай ты нам канфет»), там далей распачынаецца жартоўная спрэчка.

У момант сустрэчы бацькоў маладой сустракаюцца, уласна, і песні жартоўнага характару («Цешча пышна-пышна, протів зяця не вышла, ці кажуха не мае, ці чабот дабувае, ці ў пастанцы абуваецца, протів зяця не вітаецца»). На застоллі ўзаемаадносіны прадстаўлены жартоўнымі выказваннямі, песнямі прыказкамі і прымаўкамі («Зяць плюс цесць, бутылка есть!»)

Такім чынам, на сучасным этапе беларускага вяселля ў Лельчыцкім краі, цэлы жартоўны пласт прадстаўляюць славесныя кантакты бацькоў маладой з зяцем. Тут выяўлены разнастайныя жартоўныя жанры, якія збліжаюць і больш моцна аб'ядноўваюць у адну сваяцкую лінію, дзве сям'і. Жартоўныя узаемаадносіны прыдаюць яшчэ большы каларыт незабыўнасці гэтай святочнай падзеі – вяселлю.

Я. Я. Дудкін (УА «МДУ імя А. А. Куляшова»)

Навук. кір. Т. Ул. Аніок,

к.г.н., дацэнт

СПРОБЫ ДЭМАКРАТЫЗАЦЫІ ПРАВАСЛАЎНАЙ АСВЕТЫ Ў БРАЦКІХ ШКОЛАХ БЕЛАРУСІ Ў XVI – XVIII стст.

Адукацыя на беларускіх землях у XVI–XVIII стст., як ва ўсіх краінах тагачаснай Еўропы, мела саслоўны, рэлігійны характар.

У другой палове XVI ст. на тэрыторыі Беларусі ўзніклі праваслаўныя брацкія школы. Яны зрабілі пэўны крок да дэмакратызацыі праваслаўнай асветы. Па-першае, у аснову лёг прынцып бессаслоўнасці. Атрымаць адукацыю маглі вучні незалежна ад сацыяльнага статусу і матэрыяльнага становішча, галоўнымі умовамі становяцца

стараннасць і поспехі дзіцяці ў вучобе [1, с. 71]. Па-другое, сніс вивучаемых прадметаў у брацкіх школах у параўнанні з іншымі праваслаўнымі быў некалькі зменены: быў дапоўнены вивучэннем польскай і лацінскай моў, а выкладанне ў некаторых школах было на роднай мове. Па-трэцяе, навучанне мела выгляд прымітыўнай класна-урочнай сістэмы, а вучні старэйшых класаў, якія паспяхова вучыліся (пратосхалы), дапамагалі малодшым навучэнцам, сачылі за парадкам у класах [2, с. 22]. Па-чацвёртае, адбылося выданне новых кніг, падручнікаў для брацкіх школ [3, с. 56].

З наступленнем Контррэфармацыі адбываўся заняпад брацкіх школ. Падчас вайны Рэчы Паспалітай і Расіі апошня аказвала фінансавую дапамогу яшчэ ацалелым у 50-я – 60-я гг. XVII ст. брацкім школам. Асветніцкая дзейнасць нешматлікай колькасці брацтваў перамясцілася ў манастыры. Да пачатку XVIII ст. існавалі ўжо адзінкавыя брацкія школы.

Летам 1791 г. у Пінску «Генеральнай кангрэгацыяй» ў пастанове ад 3 ліпеня быў запісаны артыкул аб царкоўнай адукацыі для дзяцей усіх саслоўяў. Аднак другі падзел Рэчы Паспалітай не дазволіў рэфармам ажыццявіцца.

ЛІТАРАТУРА

1 Снапкоўская, С. В. Гісторыя адукацыі і педагагічнай думкі. Вучэб.-метад. дап. / С. В. Снапкоўская. – Мінск : БДУ, 2006 – 308 с.

2 Мещеряков, В. П. Братские школы Белоруссии (XVI – 1 пол. XVIII вв.) / В. П. Мещеряков. – Минск : БГУ, 1977. – 56 с.

3 Ціханаў, Л. Гуманістычны змест дзейнасці брацкіх школ на Беларусі ў XVI – 1 пал. XVII стст. / Л. Ціханаў // Беларусіка. Кн. 1. – Мінск : Навука, 1993. – С. 52–64.

А. Ю. Ермольчик (УО «ГГУ им. Ф. Скорины»)

Науч. рук. В. В. Цацарин,

ассистент

НИКОЛАЙ КУЗАНСКИЙ – ФИЛОСОФ ЭПОХИ ВОЗРОЖДЕНИЯ

Унікальнейшым явленнем в філосафіі XV в., хо́та і впо́лне аб'яснімым как ес-тественный результат развития всей предшествующей философской мысли и выражения потребностей духовной жизни той эпохи, стали творения выдающегося, многогранного мыслителя Николая Кузанского (1401–1464) – теолога, философа, крупного ученого, особенно в области математики, астрономии и географии. Его считают родоначальником немецкой философии [1, с. 110].

Центральным пунктом философии Николая является учение о совпадении двух противоположностей – абсолютного максимума и абсолютного минимума. Бог есть высшее, абсолютное бытие [3, с. 55]. Абсолютный максимум единствен, потому что он есть все, в нем все есть, он – высший предел. Так как ему ничего не противостоит, то с ним в то же время совпадает минимум, а максимум тем самым находится во всем. А так как он абсолютен, то воздействует в действительности на все возможное, не испытывая сам никакого ограничения, но сам себя ограничивая. Этот абсолютный максимум есть Бог. Бог включает в себе все в том смысле, что сам есть во всем. Если рассматривать Бога без вещей, то получается, что Бог существует, а вещи нет [2, с. 272].

Николай Кузанский автор многих философских и богословских сочинений, написанных в разных жанрах – диалоги, трактаты, размышления: «Об ученом незнании», «О предположениях», «Об искании Бога», четырех диалогов под общим названием "Простец" и др. Кроме того, ему принадлежат сочинения по математике [2, с. 271]. Неоспоримы заслуги Николая Кузанского и в истории, естествознании. Он первым составил географическую карту Европы, предложил реформу юлианского календаря. По мнению исследователей, идеи Николая в области космологии стали одним из источников учения Джордано Бруно о бесконечности Вселенной [3, с. 131].